

Sheekooyinkii ugu wanaagsanaa

أحسن القصص [قصص الأنبياء]
[اللغة الصومالية]

Qore CabdiRisaaq Maxamed Cilmi “ina Warfaa”

عبد الرزاق محمد علمي (ابن ورفا)

Weli lama daabicin kitaabkan

Qof kasta ayaa xaq u leh inuu daabacdo kitaabkan oo ma dhowrsana

La soo xiriirka qoraha ee ku saabsan kitaabka

Haddii aad xiiseyneysid kitaabkan oo aad dooneyid inaad ogaato sidii lagu heli lahaa, iyo haddii aad ku aragtid khaladaad, Eebbe kaliya ayaa dhamaystirane ha kaa abaalmariyo. Waxaad fadlan kala soo xiriiri kartaa cinwaanka qoraha kitaabkan bariidka xaasuubkiisa "e-mailkiisa" oo ah: ina_warfaa@hotmail.com.

Mahadnaq

Waxaan ugu horrayntii u mahadnaqayaa Eebbe, oo igu galadaystay nimcooyin tira badan oo aanan koobi karin. Ka dibna waxaan u mahadnaqayaa dhammaan dadkii igu caawiyey talo, fikrad iyo dhiiragalin waxaan idin leeyahay جزاكم الله خيرا .

Hordhaca qoraha

Waxaan ku bilaabayaa magaca Eebbaha
Naxariistaha guud Naxariistaha gaar.

Waxaa mahad iska leh Eebbe, naxariis iyo
nabadgalyadiisana korkooda ha ahaato nebi
Maxamed, reerkiisa iyo intii raacdey
dhamaantood.

Kani waa sheekooyinkii ugu wanaagsanaa

أحسن القصص

ulajeedaydu waxay tahay in aan ugu dhawaado
Eebbe, aniga oo ugu qoraayo afka soomaaliga
sheekooyin islaami ah, dadka jecel rabana iney u
sii gudbiyaan caruurtooda.

Waxaan ugu dambayntii Eebbe ka baryayaa in uu
aniga “qoraaga” kitaabkan iyo intii i caawisayba
uu miisaanka wanaagyadeena noogu daro maalin
aysan xoolo iyo caruur waxba tarayn.

Qoraha

Helsinki jimce 16.12.1427 H. oo ku aaddan

5.1.2007 M.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Nebi Aadan nabadgelyo korkiisa ha ahaatee

Wuxuu ahaa aabihii dadka oo dhan, Eebbaa dhoobo ka abuuray una tujisiiyay malaaigtiisa, waxaan ka ahayn Sheydaan, oo diidey inuu u tukado nebi Aadan. Eebbana wuxuu ku yiri Sheydaankii maxaadan u sameyn waxaan ku faray, Sheydaankii oo islaweyni iyo xasad ka buuxo ayaa ku jawaabey: Aniga ayaa ka wanaagsan nebi Aadan, oo waxaad iga abuurtey dab, isagana waxaad ka abuurtey dhoobo. Markaas baa Eebbe ku yiri Sheydaankii waxaa tahay mid laga fogeeyay naxariisteyda. Sheydaankiina wuxuu Eebbe ka baryey inuu u kaadiyo inta laga gaarayo aakhiro, Eebbana wuu ka aqbalay. Kolkaas buu wuxuu doonay inuu aarguto, oo wuxuu yiri: Eebbow sharaftaadaan ku dhaartee dhamaantood “dadka” waan baadiyeen, waxaan ka ahayn adoomadaada daacadda kuu ah. Eebbana wuxuu ku yiri Sheydaankii: Waxaan ka buuxin naarta Jahanamo adiga iyo wixii ku raacay dhamaantood. Eebbana wuxuu baray nebi Aadan

magacyada. Wuxuuna u abuuray xaaskiisii
Xaawo, dejiyeyna labadoodii janada, ugana digay
ineysan u dhowaan geed ku yaalay jannada, hase
ahaatee sheydaankii ayaa shaki ku abuurey oo
wuxuu ku yiri: Ma idin tusaa geed haddaad
cuntaan aydan weligiin dhimaneyn aadna
heleysaan boqortooyo aan dhamaaneyn
dabadeedna wey cuneen, ka dibna Eebbaa dhulka
u soo dejiyey, waxayna weydiisteen dembidhaaf
wuuna ka aqbalay. Eebbana wuxuu awoodsiiyey
iney ku noolaadaan dhulka. Farayna iney isaga
keligiis caabudaan kuna booriyey dadka taasi,
kana yeelay rasuulkii Eebbe ee loo soo direy
ilmihisii, wuxuuna ahaa nebigii ugu horeeyey.

[Nebi Idriis nabadgelyo korkiisa ha ahaatee](#)

Nebi Idriis wuxuu ka mid yahay rususha sharafta
leh ee Eebbe kitaabkiisa Qur'aanka sharafta leh
noogu sheegay. Wuxuuna sidoo kale ka mid
yahay rususha inaan rumeyno nala faray, oo
Eebbaa noogu sheegay nebi Idriis Qur'aanka
magaciisa iyo inuu ahaa nebi runlow ah.

Nebi Nuux nabadgelyo korkiisa ha ahaatee

Nebi Nuux wuxuu ahaa dhowrsane runlow ah, oo Eebbe u soo direy dadkiisa inuu hanuuniyo, ugana digo cadaabka aakhiro isagoo leh: Tolkeeyow Eebbe caabuda mana lihidiin Eebbe isaga aan ahayn waxaan idinkaga cabsanayaa cadaab maalin weyn. Markaas bey waxay ugu jawaabeen: Runtii Nuuxow waad baadiyeysan tahay. Markaas buu wuxuu nebi Nuux ugu jawaabay: Tolkeeyow ma baadiyeysni ee hase ahaatee waxaan ahay rasuul Eebbe soo direy waxaan idin soo gaarsiinayaa risaalada Eebbehey waana idinla talin oo waxaan Eebbe ka ogahay waxaydaan ka ogeyn. Markuu nebi Nuux ogaadey iney rumeyn doonin intii horey u rumeyseey mooyee. Ayuu wuxuu yiri Kii i barbaariyow dhulka ha uga tegin qof gaal ah. Oo wuxuu sii raaciyey haddaad qof gaal ah dhulka uga tegtid waxay baadiyeynayaan adoomadaada mana dhalayaan ku xun oo gaal ah mooyee. Ka dib baa Eebbe faray inuu markab sameeyo, oo uuna markabkaasi saaro lamaane kasta oo ku nool dhulka ay ka mid yihiin mu' miniintii rumeyseey, hase ahaatee aysan ku jirin xaaskiisa iyo wiilkiisa oo iyagu waxay ahaayeen gaalo. Dabadeed baa

waxaa yimid duufaan oo dadkii gaalada ahaa
biyihii ku wada dhinteen.

[Nebi Huud nabadgelyo korkiisa ha ahaatee](#)

Nebi Huud wuxuu ka dhashay qabiil la yiraahdo
Caad oo loo soo direy. Reer caad waxay ahaayeen
dadka ugu dheer uguna xoog weyn xiligoodii,
waxayna ku faani jireen xoogooda. Hase ahaatee
waxay ahaayeen gaalo, oo waxay caabudi jireen
sanamyada, weyna difaaci jireen, una dagaalami
jireen sanamyadooda dartood. Nebigoodana wey
beeniyeen, weyna ku jeesjeesi jireen. Waxay
ahayd reer Huud maadaama ay is og yihiin iney
ugu xoog weyn yihiin dadka, iney ogaadaan
Eebbihii iyaga abuuray inuu iyagana ka xoog
badan yahay.

Nebi Huudna wuxuu ku oran jirey dadkiisa
eraygii ay nebiyada oo dhan ku dhihi jireen
dadkooda.

Oo wuxuu ku dhihi jirey: Dadkeeyow Eebbe
caabuda ma lihidiin Ilaah isaga aan ahayn ee
miyeedan cabsanayn.

Ka dibna Eebbe ayaa ku laayey dabeel daran
gaaladii reer Huud, kuna badbaadiyey Nebi Huud
iyo dadkii rumeeyay.

[Nebi Saalax nabadgelyo korkiisa ha ahaatee](#)

Nebi Saalax wuxuu Eebbe u soo direy reer
Samuud. Waxay ahaayeen dad abaaldaran, maxaa
yeelay Eebbaa wuxuu siiyey xoolo fara badan,
hase ahaatee Barbaariyahooda ma aysan rumeyn
ee waxay caabudi jireen sanamyada ay ka
dhaxleen aabayaalkoodii. Reer Samuud waxay
isugu faani jireen awoodooda. Dabadeed baa
Eebbe u soo direy nebi Saalax inuu ugu
bishaareeyo jano hadday rumeeyaan, ugana digo
naar hadday rumeyn waayaan, hase ahaatee wey
beeniyeen. Waxayna ka codsadeen inuu ula
yimaado calaamad ay ku gartaan inuu nebi yahay
si ay u rumeeyaan, wuxuuna ula yimid nebi
Saalax hal. Wuxuuna faray reer Samuud ineysan
dhibin, hase ahaatee waxay ku adkeysteen
islaweynidoodii oo dabadeed waxay dileen hashii.
Eebbana wuxuu ku ciqaabay qeylo daran, markaas
bey halkii ku dhinteen. Waxaana Eebbe halkii ku
badbaadiyey nebi Saalax iyo intii rumeeysey.

Nebi Ibraahin nabadgelyo korkiisa ha ahaatee

Nebi Ibraahin wuxuu ahaa saaxiibkii Eebbe, waana mid ka mida shanta rusul ee ugu wanaagsan Eebbe agtiisa, wuxuuna ka dhigey rasuul, wuxuuna ka doortey uun badan oo Eebbe abuuray. Nebi Ibraahin waxaa loo soo direy dad caabuda xidigaha oo uu la noolaa, wuxuuna dadkiisii ugu yeeri jirey iney Eebbe keligiis caabudaan, hase ahaatee wey beeniyeen. Waxayna isku dayeen iney gubaan, Eebbe ayaana ka badbaadiyey. Eebbana wuxuu wiilashiisii Ismaaciil iyo Isxaaq ka yeelay nebiyo. Waxayna nebi Ibraahin iyo wiilkiisii nebi Ismaaciil wada dhiseen Kacbada.

Nebi Luud nabadgelyo korkiisa ha ahaatee

Eebbe wuxuu nebi Luud u soo direy dadkiisii, si uu u hanuuniyo uguna yeero iney caabudaan Eebbe. Waxayna ahaayeen dad xun oo sameeya xumaanta, kuna xadgudba martida. Waxayna ahaayeen rag ka raadiya xumaan ragga kale, oo markuu nebi Luud ugu yeeray iney xumaanta iska daayaan, waxay isku dayeen iney saaraan isaga.

Nebi Luud waxaa rumeeyay qaar ka mida reerkiisii, xaaskiisa iyadu ma rumeyn. Markuu nebi Luud ka quustey dadkiisii ayuu Eebbe wuxuu ka baryey in isaga iyo intii raacdey Eebbe badbaadiyo, laayana xumaan falayaashii. Waxaa dabadeed nebi Luud u yimid Malaaig, waxayna saareen nebi Luud iyo intii rumeyseey, oo intii kale ee gaalada ahaa ku laayey dhagxaan sumadeysan.

[Nebi Ismaaciil nabadgelyo korkiisa ha ahaatee](#)

Nebi Ismaaciil wuxuu ahaa curadkii nebi Ibraahin iyo marwo Haajar. Wuxuu uga tegey nebi Ibraahin xaaskiisii Haajar iyo ilmaheedii nebi Ismaaciil goob ku taaley Makka, Eebbe oo sidaa faray darteed, iyagoo heysta biyo yar iyo timir. Markuu ka dhamaadey wixii yaraa ee ay wateen, ayey marwo Haajar bilowdey iney warwareegato iyadoo wax la cabo ama la cuno baadi goobeyso, ilaa Eebbe uu ku toosiyo biyihii Samsamka. Waxaana u imaan jirey dad badan oo socoto ah, goobtiina waxay noqotey meel dad dego, biyihii Samsamka ee halkaasi ka dilaacay dartiis. Oo ka dib wuxuu Eebbe faray nebi Ibraahin inuu dhiso Kacbada oo waxaana la dhisey wiilkiisii nebi

Ismaaciil. Ka dibna wuxuu nebi Ibraahin riyo ku arkey isagoo Eebbe farayo inuu gowraco wiilkiisii, wuxuuna u sheegay wiilkiisii nebi Ismaaciil. Wuxuuna ugu jawaabey nebi Ismaaciil: Aabaheygow samee wuxuu Eebbe ku faray waan dulqaadan hadduu Eebbe yiraahdee. Eebbana wuu ka badbaadiyey gowricii. Wuxuuna ahaa nebi Ismaaciil mid dulqaad badan, balan oofiya oo farana reerkiisa tukashada iyo wax bixinta. Wuxuuna dadka fari jirey in Eebbe keligiis la caabudo.

[Nebi Isxaaq nabadgelyo korkiisa ha ahaatee](#)

Nebi Isxaaq wuxuu ahaa ina nebi Ibraahin iyo marwo Saara, wuxuuna dhashay walaalkiis nebi Ismaaciil ka dib, oo waxay ahaayeen ilmo aabe. Malaaigtii ayaana ugu bishaareysey nebi Ibraahin iyo marwo Saara dhalashadiisii, markii ay u socdeen halkii ay deganaayeen dadkii nebi Luud loo soo direy, si ay u laayaan gaaladii xumaanta sameyn jirey. Eebbana wuxuu Qur'aanka noogu sheegay nebi Isxaaq inuu ahaa mid aqoon badan. Kana yeelay nebi dadka ku hanuuniya falalka

wanaagsan. Nebi Isxaaqna wuxuu dhalay nebi Yacquub oo loo yaqaaney Israaiil.

[Nebi Yacquub nabadgelyo korkiisa ha ahaatee](#)

Nebi Yacquub waa ina nebi Isxaaq ina nebi Ibraahin, waxaana la oran jirey Israaiil: Waxaana loola jeedaa: Cabdullaahi. Wuxuuna ahaa nebi loo soo direy dadkiisii oo ah mid dhowrsan. Wuxuuna la dardaarmey caruurtiisii markuu dhimanayey oo wuxuu ku yiri: Maxaad caabudeysaan markaan dhinto ka dib? Markaas ayey yiraahdeen waxaan caabudeynaa Eebbahaaga, Eebbaha aabayaalkaa Ibraahin, Ismaaciil iyo Isxaaq, Eebbe keligiis, waxaanu ahaaneynaa muslimiin. Nebi Yacquubna wuxuu dhalay nebi Yuusuf.

[Nebi Yuusuf nabadgelyo korkiisa ha ahaatee](#)

Nebi Yuusuf waa ina nebi Yacquub ina nebi Isxaaq ina nebi Ibraahin. Aabihiisna aad buu u jeclaa, waxaana la dhalatey kow iyo toban walaalo ah. Habeen habeenada ka mida ayuu wuxuu arkey kow iyo toban xiddig, qoraxda iyo

dayaxa oo u tukanayaan. Nebi Yuusufna wuxuu u sheegay aabihiis wuxuu arkey, aabihiisna wuxuu ku yiri ha u sheegin walaalaha. Hase ahaatee Sheydaankii ayaa ku abuurey maseyr walaalihiis, oo waxay isku raaceen iney ku ridaan ceel dheer guntiisa, oo waxay yiraahdeen waxaa cuntay yeey. Ka dib waxaa arkey dad reer miyi ah ceelkii ayeyna ka soo saareen, waxayna ku gateen lacag aad u yar. Waxaana ka gatey boqorkii Masar, xaaskiisii ayuuna farey iney korsadaan, hase ahaatee isagii ayey damacdey, markuu diideyna wey qiyaantey xabsi ayaana la geliyey. Ka dib baa Eebbe muujiyey inuu yahay dembilaawe, kana saarey xabsigii. Boqorkiina wuxuu madax uga dhigey arimihii dhaqaalaha, taasoo maamulkeeda si wanaagsan u hayey sanadihii abaarta. Ka dibna wuxuu u yeertay walaalihiis iyo waalidkiis, weyna u tukadeen “sharaf darteed”, halkaasna waxaa ku furantey riyadiisii.

[Nebi Ayuub nabadgelyo korkiisa ha ahaatee](#)

Nebi Ayuub wuxuu lahaa xoolo fara badan iyo caruur badan, hase ahaatee Eebbaa imtixaaney oo wuxuu ka qaadey xoolihii iyo caruurtiiba, sidoo

kale wuxuu ku ridey xanuuno fara badan oo hayey muddo badan heer ay gaartey iney dadkii ka fogaadaan, waxaan ka aheyn xaaskiisii oo iyadu wey u dulqaadatey, ilaa Eebbe caafimaadkiisii, caruurtiisii iyo xoolihiisii dib ugu soo celiyey. Kor ahaaye Eebbana wuxuu ku yiri Qur'aankiisii sharafta lahaa isagoo amaanaya addoonkiisii Ayuub: Wuxuu ahaa mid dulqaata addoon wanaagsan runtii Eebbe u soo noqda.

[Nebi Zul-kifli nabadgelyo korkiisa ha ahaatee](#)

Nebi Zul-kifli wuxuu ka mid ahaa nebiyaalkii suubbanaa ee dulqaadan jirey. Qur'aankana wax intaas dheer ka ma uusan sheegin.

[Nebi Yoonis nabadgelyo korkiisa ha ahaatee](#)

Nebi Yoonis wuxuu Eebbe u soo direy dadkii Niinawaa. Wuxuuna ugu yeeray iney caabudaan Eebbe keligiis, hase ahaatee wey diideen weyna isla weynaadeen markaas ayuu nebi Yoonis iskaga tegey. Wuxuuna u sheegay in la cadaabi doono muddo saddax habeen ka dib. Kolkaas

ayey cabsadeen oo rumeeyeen, Eebbana ma uusan cadaabin. Wuxuuse nebi Yoonis raacay doon, markaas ayey doontii degi gaartey baddii gudaheeda, oo waxay go'aansadeen iney qori tuur sameeyaan oo qofkii ay ku soo aaddo saddax jeer qori tuurkaas lagu tuuro badda. Waxayna ku soo aaddey nebi Yoonis oo dabadeed wuxuu isku tuurey baddii, isla markiiba waxaa liqey nibiri, nibirigiina ma cunin Eebbe dartiis. Markaas buu nebi Yoonis baryey Eebbihiis inuu ka saaro gudcurka, Eebbana wuu ka aqbaley. Dadkii loogu soo direy inuu gaarsiyo risaalada: wuxuu Eebbe soo faray, waxay gaarayeen boqol kun iyo ka badan.

[Nebi Shuceyb nabadgelyo korkiisa ha ahaatee](#)

Nebi Shuceyb wuxuu Eebbe u soo direy dadkii Madyan. Waxayna caabudi jireen geed. Markey wax miisaamayaana wey dhimi jireen. oo ma aysan siin jirin dadka waxay lahaayeen. Markaas buu nebi shuceyb wuxuu ugu yeeray iney Eebbe caabudaan, dadkana kula dhaqmaan si garsoor leh. Hase ahaatee wey diideen weyna isla weynaadeen. Waxayna ku yiraahdeen nebi

Shuceyb dhagax ayaannu kugu dileynaa, waannu ku fogeyn. Waxayna ka codsadeen inuu gabal cirka ah ku soo kor rido. Markaas baa waxaa lagu laayey qeylo daran.

[Nebiyadii loo soo direy tuulada nabadgelyo korkooda ha ahaatee](#)

Eebbe baa labo Rasuul wuxuu u soo direy tuulo, Markaas baa labadii Rasuul tuuladii rumeyn weysey. Kolkaas buu Eebbe u soo direy Rasuul saddaxaad tuuladii. Kor ahaaye Eebbe wuxuu Qur'aankiisa noogu sheegay inuu rumeeyay nin, dadkiisiina ugu yeeray iney rumeeyaan rusushaas, hase ahaatee wey dileen, oo dabadeed Eebbana geliyey janno.

[Nebi Muuse nabadgelyo korkiisa ha ahaatee](#)

Eebbe nebi Muuse wuxuu u soo direy Fircoon iyo dadkiisii. Wuxuuna siiyey labo mucjiso oo midkood ay aheyd ushii cuneysey masaska, tan kalena waa gacantiisii oo intuu geliyo jeebkiisa uu dabadeedna ka soo saarayey iyadoo cad. Nebi

Muuse wuxuu Fircoon ugu yeeray inuu Eebbe keligiis caabudo. Fircoonna wuxuu la dagaalamay nebi Muuse, oo wuxuu isugu yeeray sixiroolayaashiisii ugu waaweynaa si uu nebi Muuse u qiyaamo, hase ahaatee nebi Muuse ayaa ka adkaadey sixiroolayaashii oo Eebbe ayaa u gargaarey. Dabadeed wuxuu Eebbe faray nebi Muuse isaga iyo intii raacdey iney ka baxaan Masar. Markaas baa waxaa soo daba galay Fircoon iyo ciidankiisii. Kolkii ay u soo dhawaadeen nebi Muuse iyo asxaabtiisii baddii oo ay is yiraahdeen ciidankii Fircoon waa idin soo gaareen ayuu Eebbe faray nebi Muuse inuu ku garaaco ushiisa badda si ay u badbaadaan, halkaasna uu ku dhinto Fircoon kaas oo Eebbe dadka uga dhigey waano.

[Nebi Haaruun nabadgelyo korkiisa ha ahaatee](#)

Nebi Haaruun wuxuu ahaa nebi Muuse walaalkiis iyo saaxiibkiis loo soo wada direy Fircoon inuu rumeeyo Eebbe, maxaa yeelay nebi Haaruun wuxuu ahaa codkar. Wuxuuna nebi Muuse madax uga dhigay walaalkiis nebi Haaruun dadkiisii, markuu aadey inuu Eebbe kula kulmo buurtii

Duur korkeeda. Hase ahaatee waxaa dhacdey belaayadii Saamir, kaas oo reer Israaiil u sameeyay weyl ‘lo’ ka sameysan dahab si ay u caabudaan. Markaas buu nebi Haaruun ugu yeeray dadkii iney u soo noqdaan Eebbe caabudistiisa oo ay iska daayaan weyshan ay caabudayaan, hase ahaatee wey isla weynaadeen. Nebi Muuse markuu ku soo noqday dadkiisii oo uu arkey waxay caabudayaan buu wuxuu ku eedeeyay walaalkiis nebi Haaruun. Nebi Haaruunna wuxuu u sheegay walaalkiis nebi Muuse iney dili gaareen dadkii markuu isku dayey inuu ka hor tago waxay caabudayeen.

[Nebi Daa’uud nabadgelyo korkiisa ha ahaatee](#)

Eebbe wuxuu siiyey nebi Daa’uud aqoon iyo xikmad. Wuxuuna u fududeeyay markuu leeyahay Eebbow adigaa hufan iney la qaadaan buuraha iyo shimbiraha, waxaana loo jilciyey birta. Nebi Daa’uud wuxuu ahaa addoon Eebbe caabudistiisa daacad ugu ah una mahadnaqa. Wuxuu soomi jirey maalin, maalinna wuu afuri jirey, habeenkiinna wuxuu u istaagi jirey Eebbe caabudistiisa. Eebbana wuxuu ku soo dejiyey nebi

Daa'uud kitaabkii Sabuur. Wuxuuna siiyey boqortooyo weyn farayna inuu ku maamulo si garsoor leh.

[Nebi Saleebaan nabadgelyo korkiisa ha ahaatee](#)

Nebi Saleebaan Eebbaa wuxuu siiyey aqoon iyo xikmad. Wuxuuna baray hadalka shimbiraha iyo xoolaha kale, wuxuuna u fududeeyay dabeysha iyo Jinka. Nebi Saleebaan wuxuu soo booqan jirey ciidankiisii mararka qarkood. Markaas buu wuxuu waayey shimbirkii Hudhudka ahaa maalin maalmaha ka mid ah, dabadeed baa waxaa yimid Hudhudkii markuu maqnaa in muddo ah. Wuxuuna ku yiri nebi Saleebaan waxaan ka imid Saba', waxaana kaaga sidaa war run ah oo waxaan ku soo arkey goobtaasi naag boqorad ah oo la siiyey wax walba, waxayna caabudayeen iyada iyo dadkeedaba qoraxda. Markaas ka dib buu nebi Saleebaan wuxuu qorey warqad, wuxuuna faray Hudhudkii inuu u geeyo warqaddaasi boqoraddii Saba'. Hudhudkiina wuxuu u geeyay warqaddii Balqiisa, markii ay heshay warqaddii nebi Saleebaan uu ku lahaa ha isla key weynaanina ee ii imaada idinkoo muslimiin ah. Kolkaas ayey

Balqiisa iyo madaxdeedii waaweynaa u tageen nebi Saleebaan. Ka dib markii Balqiisa ay aragtey wuxuu Eebbe siiyey nebi Saleebaan ayey muslintey iyada iyo dadkeediiba, nebi Saleebaan ayaana guursadey Balqiisa.

[Nebi Ilyas nabadgelyo korkiisa ha ahaatee](#)

Nebi Ilyas Eebbe ayaa wuxuu u soo direy reer Baclabak magaalo ku taala Lubnaan. Wuxuuna ugu yeeray iney caabudaan Eebbe, ee aysan caabudin sanamka la yiraahdo Bacla. Gaaladiina wey beeniyeen nebigoodii Ilyas, Eebbana wuxuu ugu balanqaadey iney geli doonaan cadaabta.

[Nebi Alyasca nabadgelyo korkiisa ha ahaatee](#)

Nebi Alyasca wuxuu ka mid ahaa addoomadii wanwanaagsanaa. Waxaana lagu sheegay kitaabkii Towreed, Qur'aankana waxaa lagu sheegay labo jeer.

Nebi Cuseyr nabadgelyo korkiisa ha ahaatee

Nebi Cuseyr wuxuu ka mid ahaa nebiyadii reer Israaiil. Eebbe ayaa wuxuu nafta ka qaadey nebi Cuseyr dabadeedna boqol sano ka dib soo nooleysiiyey. Nebi Cuseyr wuxuu dib u baray reer Israaiil diintoodii oo wuxuu baray kitaabkii Towreed kolkii ay hilmaameen ka dib.

Nebi Sakariye nabadgelyo korkiisa ha ahaatee

Nebi Sakariye wuxuu ahaa addoon wanaagsan oo dhowrsan. Wuxuuna dadka ugu yeeri jirey diinta toosan. Wuxuuna soo korsadey Maryan “nebi Ciise hooyadiis”. Wuxuuna Eebbe ka baryey inuu siiyo ilmo wanaagsan, Eebbana wuu ka aqbalay oo wuxuu siiyey nebi Yaxye kaas oo dadka isna ugu yeeri jirey iney caabudaan Eebbe keligiis.

Nebi Yaxye nabadgelyo korkiisa ha ahaatee

Nebi Yaxye waa ina nebi Sakariye. Wuxuuna ku dhashay ducadii uu Eebbe ka aqbalay, markuu nebi Sakariye uu Eebbe ka baryey inuu siiyo ilmo

wanaagsan. Wuxuuna Eebbe ugu yeelay aabihiis calaamad dhalashadii nebi Yaxye, in uusan nebi Sakariye la hadlin dadka saddax habeen oo toos ah. Nebi Yaxyena wuxuu ka mid ahaa nebiyaalkii suubbanaa. Wuxuuna ahaa sidoo kale baari, dhowrsan oo Eebbe ka cabsada tan iyo yaraantiisii.

[Nebi Ciise nabadgelyo korkiisa ha ahaatee](#)

Nebi Ciise waa sidii nebi Aadan oo kale oo wuxuu Eebbe ka abuurey ciidda, wuxuuna ku yiri ahow wuuna ahaadey. Nebi Ciisena waa ina Maryan rasuulkii Eebbe, ereygiisii uu ku ridey Maryan. Waana nebigii horey u sii sheegay inuu nebi Maxamed imaan doono. Eebbana wuxuu siiyey xujooyin, wuxuuna ku xoojiyey Ruuxul-Qudsi. Nebi Ciisena waa mid ka mida shanta rusul ee ugu weyn, isaga oo aad u yar ayuu dadka la hadley, wuxuu ka sameeyay dhoobo qaab shimbir ayuu intuu afuufey dabadeed shimbir noqotey, wuxuuna daaweeyay cudurada aan laheyn daawada, wuxuuna soo nooleeyay qof dhintey, intaas oo dhan oo mucjiso ah Eebbe ayaa u fududeeyay. Wuxuuna nebi Ciise dadkiisii ugu

yeeray iney Eebbe keligiis caabudaan, hase ahaatee wey diideen, weyna isla weynaadeen, weyna ka soo horjeesteen, mana rumeyn dad yar mooyee. Eebbe ayaana cirka u qaadey, wuxuuna dhulka u soo dejin doonaa markuu doono si uu dadka marqaaati uga noqdo.

Luqmaan nabadgelyo korkiisa ha ahaatee

Eebbe kor ahaaye wuxuu Qur'aankiisa ku yiri: Oo runtii waxaanu siinay Luqmaan xikmad. Luqmaan nasabkiisa layskuma raacsano iyo goortuu noolaa. Sidoo kale layskuma raacsano ma wuxuu ahaa nebi mise nin suubban? hase ahaatee culumada badankood waxay leeyihiin wuxuu ahaa nin suubban. Xikmaddii Eebbe uu siiyeyna waxay ahayd fahamka diinta iyo caqliga.

Aasiyo Eebbe ha ka raali noqdee

Boqoraddii mu'minadda ahayd

Boqoraddu waxay ku kortay guri boqortooyo, waxayna ku nooleed nolosha boqorada, waxayna arki jirtey boqorka kibirkiisa iyo awoodiisa, iyo sida ay uga dambeeyaan dadka boqorka, sidaas ay tahayna iimaan ayaa qalbiga galay. Waxayna ka bariday Rabbigeed inuu ka badbaadiyo noloshan, wuuna ka aqbalay Rabbigeed ducadeedii, wuxuuna ugu yeelay tusaale dadkii mu'miniinta, oo wuxuu Eebbe kor ahaaye ku yiri Qur'aankiisii : (Oo wuxuu Eebbe tusaale ugu soo qaadanayaa dadkii rumeeyey xaaskii Fircoon "Aasiyo" mar ay tiri Rabbigeeyow iiga dhis agtaada qol jannada igana nabadgeli Fircoon iyo wuxuu sameeyo igana nabadgeli dadka gardaroolayaasha ah). Suuradda at-taxriim: 11. Rasuulkii Eebbana n.n.k. wuxuu yiri : (Dumarka ugu wanaagsan ee reer jannaad waa : Khadiija ina Khuwaylid, Faadumo ina Maxamed, Maryan iyo Aasiyo). Axmed. Iyadu waa Aasiyo ina Muzaaxim –xaaskii Fircoon – taasoo u ahayd tusaale uu waariyey Qur'aanka mu'minadda si run

u rumeysay Rabbigeed, Waxay ahayd qoftii markii ay ogaatay jidka saxda ah raacday iyadoon ka cabsanayn xumaan, oo waa tii rumeysay Eebbe rumayn dhab ah. Hanjabaadii Fircoonna dheg jalaq uma aysan siin, kumana guuleysan inuu ka fogeeyo jidka toosan iyo hanuunka. Waxay ganacsi la gashay Eebbe, waa ayna ku faaidey ganacsigeedii, waxay ku gadatay magaceedii boqornimo, xoolaheedii iyo adeegayaasheedii qiimo qaali ah, oo ah qol ku yaala jannada iyo iney xaas rasuulka ugu noqoto "aakhiro".

Waxaa lagu sheegay marwo Aasiyo Eebbe ha ka raali noqdee sheekadii nebi Muuse n.k. markuu Eebbe u waxyooday nebi Muuse hooyadiis iney ku riddo nebi Muuse sanduuqa, sanduuqaasna ay ku riddo badda, uu ku jiro nebi Muuse, hirkuna wuxuu u wadi xagga xeebta uu ku yaallo madaxtooyada Fircoon; oo dabadeed waxaa soo qaaday gabdhihii, waxayna soo geliyeen madaxtooyadii, markay aragtay xaaskii Fircoon ilmahaasi ku jira sanduuqa; ayaa Eebbe aad u jecleesiiyey.

Oo Fircoon ayaa u yimid inuu dilo – siduu ku samayn jirey ilmihii kale ee ay dhaleen reer Israaiil – oo waxay ka codsatay inuusan dilin; si ay uga dhigato ilmo maadaama aysan dhalin ilmo.

Sidaas ayuuna Eebbe ku badbaadiyey nebi Muuse oo uu ku noolaado gurigii Fircoon, Eebbe kor ahaaye wuxuu yiri: (Oo waxaan u waxyoonnay Hooyadii "nebi" Muuse iney nuujiso oo haddaad u cabsato ku rid badda oo ha ka cabsan oo ha murugoon waannu kuu soo celin oo waxaannu ka yeeli mid ka mid ah rususha. Oo waxaa soo qaatay reer Fircoon si uu ugu noqdo col iyo murug runtii Fircoon iyo Haamaan iyo labadooda ciidan waxay ahaayeen dembiilayaal. Waxay tiri xaaskii Fircoon "Aasiyo" waa inoo indho qabowski aniga iyo adiga ha dilin waxaa laga yaabaa inuu wax na taree ama aan ka dhigano ilmo. (iyagoon dareemeyn). Alqisas 7-9.

Marwo Aasiyo waxay ahayd garaadley, naxariisley, kumeyna raacin islaweynadii uu qabey ninkeeda, umana rumeyn ilaahnimadii uu sheeganayey iyo iney dhaleen ilaahyo.

Markuu korey nebi Muuse oo uu weynaaday wuxuu aaday Madyan, isagoo ka baxsanaya dhibkii Fircoon iyo ciidankiisii dabadeedna wuxuu ku noqday Masar mar kale markuu Eebbe rasuulnimo u soo diray – waxay ka mid ahayd xaaskii Fircoon dadkii ugu horeeyay ee rumeeya nebi Muuse. Ugamana cabsan Fircoon ninkeedii iney rumeysay Eebbe, markaasuu isla sii

weynaaday, sidee ayey xaaskiisa nolosha ay wada qeybsadaan ku rumeysay, oo isaga ay ku rumeyn weysay. Oo wuxuu bilaabay inuu cadaabo si ay uga gaalowdo, oo wuxuu faray in loo cadaabo sida ugu daran; si gaalnimadii dib ugu noqoto, hase ahaatee isma bedelin oo waxay Rabbigeed ka bariday inuu ka nabadgelyo Fircoon iyo wuxuu sameeyo.

Eebbana wuu ka aqbalay ducadeedii, maxaa yeelay waxay rumeysay Rabbigeedii, waxayna u adkeysatey iimaankeedii darteed si kastoo loo cadaabo, ka dibna waxay istaahishay iney ka mid noqoto dumarkii jannada ku waarayey oo rasuulkii Eebbe run buu sheegay markuu yiri: (Waxaa la dhamaystiray niman badan, lamana dhamaystirin dumarka waxaan ka ahayn Aasiyo xaaskii Fircoon, Maryan ina Cimraan, runtiina wanaaga Caaisho dumarka ka wanaagsan tahay waa sida Sariidka ”cunto ka kooban rooti, hilib iyo maraq” uu uga wanaagsan yahay cuntooyinka kale). Albukhaari, Muslim, At-tirmidi iyo ina Maajah.

Boqoraddii Balqiisa Eebbe ha ka raali noqdee

Maalin maalmaha ka mid ah ayey ka kacday
hurdadeedii goor aroor hore ah iyadoo isu
diyaarineyso iney aadaan macbadka qoraxda
iyada iyo dadkeedii reer Saba' si ay u soo
caabudaan qoraxda. Isla xiligaas waxaa noolaa
nebi Saleebaan n.k., isaga iyo ciidankiisana waxay
caabudi jireen Eebbe. Eebbana wuxuu siiyey nebi
Saleebaan boqortooyo weyn. Wuxuuna sameestay
nebi Saleebaan ciidan weyn oo ka kooban dadka,
jinka iyo shimbiraha. Nebi Saleebaan wuxuu soo
booqan jirey ciidankiisii mararka qarkood.
Markaas buu wuxuu waayey shimbirkii Hudhudka
ahaa maalin maalmaha ka mid ah, dabadeed baa
waxaa yimid Hudhudkii markuu maqnaa in
muddo ah. Wuxuuna ku yiri nebi Saleebaan
waxaan ka imid Saba', waxaana kaaga sidaa war
run ah oo waxaan ku soo arkey goobtaasi naag
boqorad ah oo la siiyey wax walba, waxayna
caabudayeen iyada iyo dadkeedaba qoraxda.
Markaas ka dib buu nebi Saleebaan wuxuu qorey
warqad, wuxuuna faray Hudhudkii inuu u geeyo
warqaddaasi boqoraddii Saba'. Hudhudkiina
wuxuu u geeyay warqaddii Balqiisa, waxayna
isugu yeertay madaxdeedii si ay ula tashato,

waxayna u sheegtay iney warqad ka heshay nebi Saleebaan kuna yiri ha isla key weynaanina iina imaada idinkoo muslimiin ah. Kolkaas ayey Balqiisa iyo madaxdeedii waaweynaa u tageen nebi Saleebaan. Ka dib markii Balqiisa ay aragtey wuxuu Eebbe siiyey nebi Saleebaan ayey muslimtey iyada iyo dadkeediiba, waxaana guursadey nebi Saleebaan.

[Marwo Maryan Eebbe ha ka raali noqdee](#)

Wuxuu Eebbe kor ahaaye Qur'aankiisa noogu sheegay iney Malaaigtii ku yiraahdeen Maryan “nebi Ciise hooyadiis” nabadgelyo korkooda ha ahaatee: (Markiina ay Malaaigtii ku yiraahdeen Maryameey Eebbe ayaa ku doortay qof suuban kaa dhigay kaana doortay dumarka adduunka oo dhan). Aali Cimraan: 42.

Rasuulkii Eebbana wuxuu ka yiri: (Dumarkii adduunka ugu wanaagsanaa waxay ahaayeen: Maryan, Aasiyo, Khadiijo iyo Faadumo).
ina Xibbaan.

Waxaa jiri jirey nin la yiraahdo Cimraan ina Maataan iyo marwadiisa Xanna ina Faaquud, waxayna caabudi jireen Eebbe. Maalin maalmaha

ka mid ah ayaa waxay ka bariday Eebbe inuu siiyo ilmo, Eebbana wuxuu siiyey gabar, waxayna u bixisay Maryan. Muddo yar ka dib waxaa geeriyooday aabbaheed iyadoo yar. Ka dibna waxaa la wareegay barbaarinteedii nebi Zakariye. Maryan markii ay weynaatay ayaa Eebbe wuxuu u soo direy maalin ka mid ah maalmaha malag la yiraahdo Jibriil inuu u sheego iney dhali doonto Masiix “nebi Ciise” nabadgelyo korkooda ha ahaatee.

Dhalinyaradii godka Eebbe ha ka raali noqdee

Sheekadan waxaa lagu sheegay Qur’aanka kariimka, suuradda al-kahaf, aayadaha 9-26.

Waa baa waxaa jirtey tuulo ay ku nool yihiin dad gaalo ah. Tuuladaasi boqorkeedii iyo dadkeediiba jidkii saxda ahaa way ka leexdeen. Waxayna Eebbe caabudistiisii la wadaajiyeen wax aan dhib u keeni karin waxna tari karin. Weyna iska caabudeen iyagoon u heysanin wax cad Eebbanimadooda. Sidaas ay tahayna way difaaci jireen Ilaahyadaas ay sheegayeen. Raali ugama aysan ahayn inuu qof xumaan ku sameeyo. Dhib

ayey u geysan jireen qofkii aan rumeyn, oo aan caabudin.

Bulshadaasi xun, waxaa ka soo baxay koox dhalinyaro ah oo garaad leh. Koox yar oo ka shaqeysiisey garaadkoodii, oo diidey iney u tukadaan waxaan ahayn Abuurahoodii, Eebbaha ay ku jiraan gacantiisa wax waliba. Waxay ahaayeen dhalinyaro rumeeyay Eebbe, hanuunkiina u kordhiyey, uuna ku hagay jidkii hanuunka.

Ma aysan ahayn dhalinyaradaasi nebiyo iyo rasuul toona. Waajibna kuma ahayn sida rasuulada oo kale iney ugu yeeraan dadkooda risaalada. Ee waxay ahaayeen koox iimaan wanaagsan leh, uma aysan ogolaanin dadkoodii iney Eebbe caabudista wax la wadaajiyaan, waxayna dadkii ku yiraahdeen ma u heysaan caddeyn inuu jiro ilaahyo aan ahayn Eebbe.

Ka dibna waxay go'aansadeen iney ka tagaan tuuladii iyagoo aadaya meel ay ku badbaadayso diintoodii iyo naftoodii oo ay ku caabudaan Eebbe. Illeen tuuladu dadka ku nooli waxay ahaayeen dad xun oo baadi ah.

Dhalinyaradii waxay go'aansadeen iney ka baxaan tuuladii, iyagoo ku socda god cidlo' ah si ay ugu badbaadaan. Waxay ka baxeen tuuladii balaarneed iyagoo la socdo eygoodii kuna socda god ciriiri ah. Waxay uga soo tageen guryahoodii raaxada badnaa, iney degaan god cidlo' ah. Waxay ka soo tageen qololkoodii, sariirahoodii, oo ay doorteen god ciriiri ah oo mugdi ah.

Taasi wax cusub ku noqon meyso qofka qalbigiisu iimaan ka buuxo. Qofka mu'minka ahi lama degaanka wuxuu u arkaa beer hadduu dareensan yahay inuu Eebbe la jiro. Wuxuuna u arkaa godka madaxtooyo, hadduu u doorto godkaasi Eebbe dartiis. Dhalinyaradaasi ugama aysan soo tegin tuuladoodii adduun raadis iyo xoolo, ee waxay uga soo tageen iyagoo doonaya Eebbe raalli ahaanshihiisa. Goob kasta oo ay ku caabudi karaan Eebbe oo ayna ku helayaan raalli ahaanshihiisa way uga wanaagsan tahay tuuladii ay ka yimaadeen.

Waxay dhalinyaradii seexdeen godkii, wuxuu fariistay eygoodii iriddii godka isagoo ilaalinaya. Markaasi baa waxaa dhacday mucjiso Ilaahi ah, maxaa yeelay dhalinyaradii waxay seexdeen

saddax boqol iyo sagaal sanadood. Intii u dhexeysey mudadaasi, qoraxdu waxay ka soo baxeysey dhinaca midig ee godkoodii waxayna u dheceysey dhinaciisa koonfureed, mana soo gaari jirin falaaraheeda maalinta gelinkeeda hore iyo gelinkeeda dambeba. Weyna is gedgedin jireen intey hurdayeen, si aaney jirkoodu wax u gaarin. Qofkii arki lahaana wuu cabsan lahaa, maxaa yeelay wey hurdaan, hase ahaatee waa iyagii oo soojeeda marba siday dhinac isugu gedgedinayaan darteed.

Saddax boqol oo sanadood ka dib, Eebbe ayaa mar kale soo saaray. Waxay ka kaceen hurdadii dheereed, hase ahaatee ma aysan ogeyn intey hurdayeen. Waxaana ka muuqatay iney muddo dheer hurdayeen. Waxay is weydiiyeen: meeqa ayaanu hurdaynay?! markaasay isu jawaabeen: waxaanu hurdeyney maalin ama maalin barkeed.

Waxay la soo baxeen lacagtii ay wateen, ka dibna mid iyaga ka mid ah ayey weydiisteen inuu magaalada aado si uu ugu soo gado lacagtii cunto wanaagsan, oo dabadeed si dhuumasho leh ugu soo noqdo iyadoon qofna dareemin, maxaa yeelay waxaa laga yaabaa iney ciqaabaan ciidanka

boqorka ama kuwo kale oo xumaan falayaasha
tuulada ka mid ah hadday ogaadaan arintooda. Oo
waxaa dhacda in la yiraahdo kala doorta haddaad
rabtaan inaad noolaataan waa inaad Eebbe
caabudistiisa ilaahyo kale la wadaajisaan sidii
hore oo kale, haddaad diiddaana waa la idin
dhagaxeen intaad ka dhimaneysaan.

Ninkii mu'minkii ahaa wuxuu soo aaday tuuladii,
hase yeeshee maba aha tuuladii uu yaqaanay.
Tuuladii dhismayaalkeedii iyo guryaheedii wey is
bedeleen, sidoo kale waxaa is bedeley cuntadii iyo
lacagtii, wuxuu la fajacay sidee iskugu bedeli
kartaa tuuladii maalin iyo habeen gudaheed.
Dabcan dadkii tuulada degganaa iyagana waxay la
yaabeen ninkii dharkiisa iyo lacagtii uu watey.

Tuuladii ay ka soo tageen dhalinyaradii muddo ka
dib waxaa la halaagay boqorkii xumaa, waxaana
boqor u noqday nin wanaagsan. Dadkii waxay
noqdeen mu'miniin, dadkiina waxay u riyaaqeen
dhalinyaradii mu'miniinta ahayd. Maxaa yeelay
waxay ahaayeen dhalinyaradaasi mu'miniintii ugu
horeysey ee tuuladaasi, oo waxay tuuladoodii uga
tageen diintoodii darteed, waana kuwan dib ugu
soo noqday tuuladoodii.

Ka dib markii ay u cadaatay mucjisadii dadkii tuulada deganaa dhalinyaradii dhintey ee la soo nooleeyey, oo ay ogaadeen inuu Eebbe awoodo inuu soo nooleeyo qofkii dhintey, oo ay ku arkeen indhahoodii, ayuu Eebbe naftii ka qaaday dhalinyaradii. Illeen waa inuu dhintaa qof kastaa mar uun.

Tixraac qoraalo

- قصص الأنبياء، للإمام ابن كثير.
- تفسير القرآن.

الحمد لله الذي بنعمته تتم الصالحات

Waxaa mahad iska leh Eebbe kaa soo galaddiisu ku dhamaadaan wanaagyaalku